

AKADEMİK DANIŞMANLIK: ÖĞRETİM ELEMANLARININ PERSPEKTİFİNDEN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

THE ACADEMIC ADVISORY IN HIGHER EDUCATION: PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS FROM THE PERSPECTIVE OF INSTRUCTORS

Sinem TARHAN¹ -Fatma ÜNAL² - Eda ÇÜRÜKVELİOĞLU KÖKSAL³ -

Yasemin BÜYÜKŞAHİN⁴

Öz

Yükseköğretim kurumları, bireylerin bir meslek edinmelerini böylece toplumda aktif ve üretici vatandaşlar olarak yer almalarını sağlayan kurumlardır. Beliren yetişkinlik gelişim dönemine denk gelen yükseköğretim süreci, bireylerin aileden ayrılarak hayatlarının sorumluluğunu almaya başladıkları, kendilerini tanıdıkları, iletişim becerilerini ve yaşam felsefelerini geliştirdikleri bir dönemdir. Yükseköğretim kurumları öğrencilerin bu dönemde yaşadıkları akademik, kariyer, kişisel ve sosyal problemlerin çözümüne akademik danışmanlar aracılığı ile destek sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı akademik danışmanlık hizmeti sunan öğretim elemanlarının akademik danışmanlık konusundaki görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada karma yöntemlerden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Araştırma Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan bir üniversitede gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler bu üniversitede görev yapan ve kolayda örnekleme yöntemi ile ulaşılan 74 öğretim elemanından elde edilmiştir. Nitel çalışmanın katılımcılarını ise amaçlı örnekleme yolu ile belirlenen 22 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Nicel verilerin analizinde betimsel analiz, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada akademik danışmanların ağırlıklı olarak öğrencilerin ders kayıtları, öğrencilerin kariyer gelişimleri, dersleri ve ödevleri ile ilgilendikleri, değişim programları ile ilgili işleri takip ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretim elemanları akademik danışmanlık sürecindeki zayıf yönün öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Danışmanlık, Yükseköğretim, Öğretim Elemanı

Abstract

Higher education institutions are places that individuals acquire a profession so they can take part in society as active and productive citizens. Since the higher education process coincides with the emerging adulthood, a period where individuals start to take responsibility for their lives by leaving the family, gaining self-awareness, developing communication skills, and life philosophies. Higher education institutions provide support through academic advisors for the solution of academic, career, personal and social problems experienced by students. The study aims to examine the academic advisors' opinions towards academic advisory services. The study conducted at a university in the Western Black Sea Region utilizing convergent parallel design from mixed methods. 74 instructors reached using convenience sampling method were the participants of the quantitative study, while 22 instructors determined by purposive sampling compromised the qualitative study participants. Descriptive analysis was used in the quantitative data analysis, whereas content analysis applied for the qualitative data analysis. The findings showed that academic advisors are mainly deal with course registrations, career development, works related to courses and assignments, and works related to exchange programs. Additionally, the weak point in the academic advisory system is the high number of students per instructor caused by limited number of personnel.

Keywords: Academic Advisory, Higher Education, Instructor

¹ Doç.Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, snmtarhan@bartin.edu.tr, Orcid:0000-0001-7297-2499

² Prof. Dr, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, fatmaunal@bartin.edu.tr, Orcid:0000-0003-1829-2999

³ Dr. Öğr. Üyesi Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ecurukvelioglu@bartin.edu.tr, Orcid:0000-0002-0877-1083

⁴ Dr. Öğr. Üyesi Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ybuyuksahin@bartin.edu.tr, Orcid:0000-0002-5771-2063

• Bu çalışma Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir (BAP Proje No: 2018-SOS-A-019).

1. GİRİŞ

Ön lisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere uzun bir dönemi kapsayan yükseköğretim, ortaöğretim sonrasındaki eğitim sürecini ifade eder. Bu dönem aynı zamanda beliren yetişkinlik dönemine denk geldiği için bireylerin aileden ayrılarak hayatlarının sorumluluğunu üstlenmeye başladıkları, kendilerini tanıdıkları, farklı kültürleri gözlemledikleri, iletişim becerilerini ve yaşam felsefelerini geliştirdikleri bir süreçtir. Yükseköğretim kurumları da bireylerin bir meslek edinerek hayata hazırlanmalarını, böylece toplumda aktif ve üretici vatandaşlar olmalarını sağlayan kurumlardır. Yükseköğretim sürecinde yıllara göre farklı uğraşlar ve sorunların yaşandığı görülmektedir. Örneğin, yükseköğrenimin ilk yıllarında okula, şehre, kalınan yere uyum, aileden ayrılma kaynaklı sorunlar ile bütçe yönetimi, arkadaşlık ilişkileri gibi sorunlar yoğun olarak yaşanırken, Ulu Ercan'a (2019) göre üniversitenin orta dönemlerinde daha çok kalan zamanı akıllıca kullanma ve önceki yıllarda yapılan hatalar varsa onları düzeltme, sosyal ilişkileri düzenleme temel problem alanları olarak belirtilmektedir. Son yıllara gelindiğinde ise mezuniyet sonrasına yatırım yapma, iş arama, iş başvuruları yapma gibi kariyer kaynaklı sorunlar ön plana geçmektedir.

Erkan vd., (2011) ve Erkan vd., (2012) araştırmalarında üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma merkezlerine en çok başvurma nedenlerinin depresyon, uyum sorunları, aile içi ilişkiler, arkadaşlık ilişkileri ve akademik sorunlar olduğunu belirlemiştir. Öğrenciler yaşadıkları bu sorunları çözerken bazen kendi kendilerine yetebilir, bazen de ebeveyn, arkadaş, öğretmen ya da uzman yardımına ihtiyaç duyabilirler. Bu noktada üniversiteler, kurdukları akademik danışmanlık sistemi ile öğrencilerin akademik amaçları yanında kişisel-sosyal ve kariyer gelişimlerine proaktif bir destek sağlar (Chan, 2016; Kuhn, 2008). Akademik danışmanlık doğası gereği bilgi vermeyi, öneri sunmayı, danışmanlık yapmayı, koçluk ve mentorluk yapmayı, kural koymayı ve öğretmenlik yapmayı gerektirir (Kuhn, 2008). Böylece öğrencilerin sorunlarının çözülmesine ve sağlıklı bir şekilde üniversite hayatına devam etmelerine yardımcı olunur (Bektaş-Köser ve Mercanlioğlu, 2010). Ayrıca üniversite ortamına daha kolay uyum sağlamaları, kendilerini okula ait hissetmeleri, öğrenme motivasyonlarının ve memnuniyet düzeylerinin artması sağlanmaya çalışılır.

Akademik danışmanlık hizmetinin formal olarak ilk sunumuna 1820'li yıllarda Amerika'da rastlanmaktadır. Ohio'daki bir üniversitede her bir öğrenciye danışmanlık hizmeti sunacak fakülte elemanı görevlendirilmiştir (Cook, 2001). Habley (2004) danışmanlıkla ilgili farklı modeller ileri sürmüştür:

- a) Fakülte modeli: Tüm öğrenciler fakülte'deki tek bir görevliden danışmanlık alırlar. Ayrı bir danışmanlık ofisi yoktur.
- b) Tamamlayıcı model: Öğrencilere genel bilgileri sunan ve yönlendirmeleri yapan bir danışmanlık ofisi olmakla birlikte tüm danışmanlık işlemleri öğrencinin fakülte'deki danışmanı tarafından onaylanmaktadır.
- c) Bölünmüş model: Danışmanlık ofisinde belirli bir grup öğrenciye (kararsız, hazır olmayan) hizmet sunulur. Diğer tüm öğrencilerle akademik birimlerindeki danışmanlar ilgilenir.
- d) İkili model: Her öğrencinin iki danışmanı vardır. Öğretim üyesi fakülte ile ilgili konularda danışmanlık yaparken, danışmanlık ofisi kurallar, süreçler ve gerekli diğer konularda bilgi verir.
- e) Toplam giriş modeli: Yeni gelen öğrencilere belirli bir süreye kadar ya da periyodik olarak danışmanlık yapmakla görevli bir personel bulunur. Sonrasında öğrenciler fakültelerindeki akademik danışmanlara yönlendirilirler.
- f) Uydu modeli: Her fakülte ya da yüksekokul kendi danışmanlık modelini oluşturur.

- g) Bağımsız model: Öğrencilere okula başladıkları günden mezun oldukları güne kadar merkezi bir birimdeki personel tarafından akademik danışmanlık hizmeti sunulur.

Farklı modellerin yer aldığı akademik danışmanlık sürecinde hangi modelin kullanılacağı kurum, fakülte, öğrenci mevcudu, danışmanlık programının kapsamı ve danışmanlık felsefesi gibi çeşitli değişkenler dikkate alınarak belirlenir. Bir modelin başarısındaki belirleyici faktör, model ile kurum, öğretim üyesi, öğrenciler ve diğer değişkenler arasında iyi bir uyum olup olmadığıdır (Pardee, 2004).

Ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında lisans eğitiminde akademik danışmanlık ilk olarak Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) uygulanmış; daha sonra Yükseköğretim Kanunu'nda (1973), öğrencilere akademik danışman görevlendirilmesi hükmüyle tüm yükseköğretim kurumlarında yaygınlaştırılmıştır (Kuzgun, 1989). Akademik danışmanlık görevi Yükseköğretim Kanunu'nun (1981) Öğretim Üyelerinin Görevleri bölümü madde 22'de "İlgili birim başkanlığınca düzenlenecek programa göre, belirli günlerde öğrencileri kabul ederek, onlara gerekli konularda yardım etmek, bu kanundaki amaç ve ana ilkeler doğrultusunda yol göstermek ve rehberlik etmek" olarak belirtilmiştir. Yönetmelik maddesinde akademik danışmanın görevleri net olarak belirtilmese de akademik danışmandan öğrencilerin üniversite ortamına uyum sağlamaları, ders seçimleri, kariyer planları, sosyal kulüp, öğrenci kongreleri, sergi, gezi vb. etkinliklere katılımları gibi konularda rehberlik yaparak öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine destek olmaları beklenmektedir. Diğer bir ifade ile akademik danışmanlardan, öğrencilere ihtiyaç duydukları yardımı sunmaları ya da öğrencilerin bu yardımı nereden alabilecekleri konusunda yol gösterici olmaları beklenir. Benzer şekilde Tinto (2007) akademik danışmanların kurumsal beklentileri öğrencilere ileterek öğrencilerin ve kurumların hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olduklarını belirtmiştir.

Küresel rekabet, üniversitelerin ulusal ve uluslararası düzeyde yarışmalarını ve performanslarını artırmalarını zorunlu hale getirmiştir. Üniversiteler kalite güvence sistemleri kurarak, çalışmalarının etkisini arttırmayı böylece ulusal ve uluslararası düzeyde daha çok öğrenci çekmeyi hedeflemektedirler (Popli,2005).Akademik danışmanlık sistemini benimseyen üniversiteler öğrenci merkezli bir yapı sergilerler (Chan, 2016). Üniversite yöneticilerinin ekonomiye ve topluma yönelik ilgi ve değerlerini göstermelerinde akademik danışmanlık önemli rol oynar (Docherty ve Smith, 2007). 1980'li yıllardan itibaren özel sektör kaynaklı performans yönetimi yaklaşımı kamu kurumları için de geçerli olmaya başlamıştır. Bu doğrultuda üniversiteler de kaynak tahsisini ve harcamalarını daha planlı yapmak, önceliklerini belirlemek, ürettikleri hizmetlerin kalitelerini arttırmak, örgütsel planlamayı daha sağlıklı yapmak amacıyla etkin bir performans yönetim sistemi kurmaya başlamışlardır (Büyük ve Akyıldız, 2016). Üniversitelerin etkin performans yönetim hedeflerinden biri öğrenci memnuniyetidir. Akademik danışmanlık hizmeti öğrenci memnuniyetindeki önemli faktörlerden biridir ve hayat boyu öğrenme ve hayat boyu rehberlik yaklaşımının bir uzantısıdır.

Gelişimsel danışmanlık öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu süreçte öğrencilerin bireyselliği kabul edilir, öğrencilerin hayata dair, kariyerleri ile ilgili ve eğitimsel hedeflerini bütünleştirmelerine yardımcı olunur, müfredatın farklı yönleri ile eğitim deneyimleri arasında bağlantı kurulur ve öğrencilere karar verme ile problem çözme imkânı veren bir yapı sağlanır(Smith ve Allen, 2006).Akademik danışmanlık öğrencilerin üniversitedeki deneyimlerinden keyif almalarına, kişisel ve akademi hedeflerini başarmalarına ve kendilerini daha iyi tanımalarına yardımcı olur (Hamed vd., 2015). Ayrıca akademik danışmanlık kapsamında yapılan görüşmeler öğrencilere seçtikleri eğitim süreci hakkında ayrıntılı düşüncelerini ve demokratik bir toplumda yükseköğretimin doğasını anlamalarını sağlar (White ve Schulenberg,2012).

Cook'a (2001) göre öğrencilerin bir dünya görüşü edinmelerine ve küresel ekonomide başarılı olmaları için bilgi edinmelerine yardımcı olmak akademik danışmanların görevleri arasındadır. Bireyleri iş dünyasına girmeye hazırlayan yükseköğretim aynı zamanda akademik danışmanlık hizmetleri ile öğrencilerin meslekleri ile ilgili öncelikli hedeflerini iş hayatının dışına doğru genişletmelerine vesile olur. Çünkü öğrencilerin mezun olduktan sonra demokratik toplumun aktif ve üretici bir üyesi olmalarına ihtiyaç vardır (White ve Schulenberg,2012).Farklı kültürleri anlamak, farklı geçmişlere sahip insanlara saygı göstermek geleceğin toplumlarında sorumluluk sahibi olarak ve başarılı bir şekilde yaşamak için kritik öneme sahiptir. Ayrıca engelli öğrenciler ve uluslararası öğrenciler de yükseköğretimde gittikçe fazla oranda yer almaktadır. Dolayısıyla, bu öğrencilerin okula uyumlarının sağlanması, eğitimde fırsat eşitliğinin oluşturulması, üniversite hayatları boyunca üstesinden gelinmesi gereken yaşantılarla etkin bir şekilde baş edebilmeleri için gerekli desteğin sağlanması noktasında akademik danışmanların rol oynaması beklenmektedir.

Araştırmalar öğrencilerin akademik danışmanlarda bazı noktaları önemli gördüklerini ortaya koymaktadır. Etkili danışmanların temel nitelikleri rol ve sorumluluk açısından şu şekilde tanımlanabilir (Cuseo, 2003):

1. **Mevcut/erişilebilir:** Danışmanlar öğrencilerle sınıf dışında daha sık, uzun vadeli ve etkili bir şekilde iletişim kuran kişilerdir. Danışman öğrencinin üniversite hayatı boyunca sürekli ilişki kurabileceği tek kurum temsilcisidir.

2. **Bilgili/yardımcı:** Bu rol şu işlevleri kapsamaktadır; a) Bilgi sağlayan: müfredat, kurallar, yönetsel süreçler vb. hakkında doğru ve zamanında bilgi sağlayan, b) Tercüman: öğrencilerin üniversitenin misyonunu, müfredatın gerekliliklerini, sınıftaki ve sınıf dışındaki deneyimlerin gelişimi ve öğrenmesi için gerekli olduğunu anlamasına ve anlamlandırmasına yardımcı olan, c) Yönlendiren; öğrencilerin önemli akademik desteklerle ve öğrenciyi geliştiren servislerle bağlantısını sağlayan, d) Öğretmen/educator: Öğrencilerin kendi ilgileri, yetenekleri ve değerleri konusunda iç görüş kazanmalarına yardımcı olan, öğrencilerin akademik deneyimleri ile gelecek planları arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olan ve öğrencilerin şimdiki ve gelecek planları ile ilgili problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme gibi bilişsel becerilerini destekleyen

3. **Cana yakın /ulaşılabilir:** Danışmanlar hümanistliktir. Öğrencilere isimlere ile hitap eder, öğrencilerin kendilerini aramalarına izin verir, öğrencilerin deneyimleri ve gelişimleri ile ilgilenir.

4. **Danışman/mentor:** Danışman öğrencilerin danışmanlık, tavsiye ve rehberlik için başvurabilecekleri bir hak savunucudur. Öğrencileri yargılamadan aktif ve empatik bir şekilde dinler ve sorularını cevaplar.

Akademik danışmanlar görevlerini yerine getirirken, akademik birimde/bölümde öğretim elemanı sayısının yetersizliği, ders saati sayısının fazlalığı, öğrencilerin ders seçme ve kaydolma sorumluluklarını yerine getirmemelerinden dolayı yaşanan sorunlar ya da ilk kez akademik danışmanlık görevi verilmesinden dolayı ne yapılacağının tam olarak bilinmemesi gibi problemler yaşamaktadır. Ayrıca Demir'e (1995) göre akademik danışmanlığın net bir tanımı olmaması öğretim elemanlarının görevlerini algıladıkları biçimde yerine getirmelerine neden olmakta ve hangi görevlere ağırlık verildiği danışmana bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere akademik danışmanlığın yükseköğretimdeki önemi hem öğrenciler hem de akademisyenler için oldukça büyüktür ve bu nedenle üzerinde dikkatle durulması gereken bir konudur. Öte taraftan Türkiye'de alanyazın incelendiğinde akademik danışmanlık hizmetini araştıran çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir. Alanyazında akademik danışmanlık sürecini daha çok lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrencilerin bakış

açısı ile değerlendiren çalışmalara (Çekerol, 2005; Ekici ve Burgaz, 2007; Seçkin vd., 2014; Kuzgunvd., 1997) rastlanmaktadır. Demir (1995) ise akademik danışmanlık sürecini öğrenci ve danışman açısından ele almıştır.

Yukarıdaki paragraftan da anlaşılacağı üzere akademik danışmanların akademik danışmanlık hizmetine yönelik görüşlerini inceleyen çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Oysa öğrencilerin akademik danışmanlarından beklentilerini ve bu sürece ilişkin memnuniyetlerini belirlemek kadar, akademik danışmanların da öğrencilerinden neler beklediklerini tespit etmek iş verimleri ve iş doyumları açısından önemlidir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı ön lisans-lisans düzeyinde akademik danışmanlık hizmeti sunan öğretim elemanlarının akademik danışmanlık hizmetleri hakkındaki görüş ve beklentilerinin belirlenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda Tablo 1’de bulunan şu sorulara cevap aranmıştır:

Tablo 1.Araştırma Soruları ve Araştırma Boyutları

Araştırma Soruları	Nicel	Nitel
1. Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık yaptıkları öğrenciler ile iletişim kurma yolları ve tercihleri nelerdir?	√	
2. Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık görevlerindeki iş sıralamaları, öğrencilere destek sundukları alanlar nelerdir ve problemlerin çözüm sürecini takip etme durumları nasıldır?	√	
3. Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık sürecinden memnuniyetleri ne düzeydedir?	√	
4. Öğretim elemanlarına göre akademik danışmanlık sürecinin güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?		√

2. YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bir karma yöntem araştırmasıdır. Karma yöntemlerden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Bu desende her yönetime eşit öncelik verilir, analizler ayrı yapılır genel yorumlarda elde edilen veriler birleştirilir, sonuçlar karşılaştırılır veya ilişkilendirilir (Creswell ve Creswell, 2017). Nicel veriler tarama yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Bu model, araştırmacıların araştırmada yanıt bulmak istediği bilimsel soruları anketler, ölçekler gibi veri toplama araçlarını kullanarak, büyük kitlelerin araştırma aşamasında kullanılan özelliklerini (cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi vb.) ortaya çıkarmak için yapılan betimsel araştırmalardır (Can, 2014). Nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir.

Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan bir üniversitede görev yapan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Üniversitede araştırmanın yapıldığı süreçte herhangi bir sınıf düzeyinde akademik danışmanlık yapan öğretim elemanı sayısı toplam 156’dır. Nicel araştırma yönteminin örneklem grubu, amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kolayda örneklem kullanılarak belirlenmiş olup kurumda akademik danışmanlık yapan ya da yapmış olan 74 öğretim elemanından oluşmaktadır. Bu öğretim elemanları ön lisans ve lisans düzeyinde farklı akademik birimlerde ve farklı sınıf düzeylerinde akademik danışmanlık görevini en az bir defa yürütmüşlerdir. Araştırmaya kişisel bilgileri paylaşılmaksızın gönüllü katılmayı kabul etmişlerdir. Araştırmanın nitel çalışma grubunu ise amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenen ve nicel araştırma örneklem grubunda da yer alan 22

öğretim elemanı oluşturmaktadır. Bu öğretim elemanları ankete katılıp görüşmeler için gönüllü olan katılımcılardan oluşmaktadır. Gönüllü olanların tamamı çalışmanın nitel aşamasına dahil edilmiştir. Katılımcıların özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 2, 3 ve 4'te sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	f	%
Prof. Dr.	1	1,4
Doç. Dr.	9	12,2
Dr. Öğr. Üyesi	22	29,7
Arş. Gör. Dr.	7	9,5
Arş. Gör.	9	12,2
Öğr. Gör.	26	35,1
Toplam	74	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan akademik danışmanların 26'sının (% 35,1) Öğr. Görevlisi, 22'sinin (%29,7) Dr. Öğr. Üyesi, 9'unun (%12,2) Doç. Dr. ve Arş. Gör. olduğu, 7'sinin (%9,5) Arş. Gör. Dr. ve 1'inin de (%1,4) profesör olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretim Elemanlarının Akademik Danışmanlık Görevlerine Göre Dağılımları

Daha önce akademik danışmanlık yapma durumu	f	%
Evet	67	90,5
Hayır	7	9,5
Toplam	74	100

Araştırmanın yapıldığı dönem akademik danışmanlık yapma durumu	f	%
Evet	62	83,8
Hayır	12	16,2
Toplam	74	100

Tablo 3 incelendiğinde öğretim elemanlarının 67'sinin (%90,5) daha önce akademik danışmanlık yaptığı, 7'sinin (%9,5) yapmadığı, öğretim elemanlarının 62'sinin (%83,8) araştırmanın yapıldığı dönemde de akademik danışmanlık yaptığı, 12'sinin (%16,2) ise bu akademik dönemde danışmanlık görevi olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Danışmanı Olunan Öğrenci Grubunda Değişiklik Yapılması ve Bu Değişikliğin Akademik Danışmanın Onayı ile Yapılması Durumu

	Danışmanı olunan öğrenci grubu değişme durumu		Yapılan değişikliğin danışmanın onayı dahilinde olup olmama durumu	
	f	%	f	%
Evet	48	64,9	26	54
Hayır	26	35,1	22	46
Toplam	74	100,0	48	100

Danışmanı olunan öğrenci grubunda değişiklik yapılması ve bu değişikliğin akademik danışmanın onayı ile yapılması durumu incelenmiş ve buna göre öğretim elemanlarının çoğunluğu (%64.9) danışmanı olduğu öğrenci grubunda değişiklik yapıldığını ve bu değişikliğin %54'lük oran ile onayları dışında gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket aracılığı ile toplanmıştır. Akademik danışmanlık süreci, öğretim elemanlarının yaşadıkları zorluklar, üniversite öğrencilerinin sorunları vb. konularındaki alanyazın taranmış, anket formu için soru havuzu ve yarı-yapılandırılmış görüşme formu için üç soru oluşturulmuştur. Soru havuzunda öğretim elemanlarının akademik danışmanlık deneyimleri, akademik danışmanlık kapsamında sıklıkla yaptıkları işler, sorunları, öğrencilerle iletişim kurma noktasında öğrencilerden beklentileri gibi konulara yer verilmiştir. Görüşme formunda ise akademik danışmanlık sürecinin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmeleri ve sürecin gelişmesi için önerilerde bulunmaları istenmiştir. Daha sonra soru havuzundaki maddelerin ve görüşme formunun kapsam geçerliği için rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanından iki, eğitim yönetimi, sınıf eğitimi ve özel eğitim alanlarından birer uzmandan görüş alınmış ve öneriler doğrultusunda formlar düzenlenmiştir. Gelen görüşler doğrultusunda soruların uygun bulunduğu belirtilmiş, anlam karmaşası yaşanan bir soru düzeltilmiş ve böylece başlangıçta iki demografik bilgi sorusu ve 18 ön lisans-lisans öğretim kademelerine yönelik hazırlanmış olan toplam 20 sorudan oluşan anket formu ile üç sorudan oluşan görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Veri toplama süreci

Veri toplama aracı olan ankete son şekli verildikten sonra üç öğretim elemanı ile ön uygulama yapılmış ve formun veri toplama süreci için uygun olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra Üniversitenin Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan ve Rektörlükten izin alınarak veri toplama sürecine başlanmıştır. Veriler öğretim elemanlarından randevu alınarak ve ofisleri ziyaret edilerek toplanmıştır. Veriler toplanmaya başlamadan önce çalışmanın amacı ve süreci hakkında bilgi verilmiş, gönüllülük esası gözetilmiştir. Anketlere yanıt veren öğretim elemanlarından gönüllü olanlar ile görüşmeler sürdürülmüştür. Görüşmeler gönüllü katılımcıların onayları ile ses kaydına alınmış ve deşifre edilerek analiz sürecine geçilmiştir.

Veri Analizi

Nicel veriler betimsel analiz yapılarak frekans ve yüzdelikler ile sunulmuştur. Nitel verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi için yapılan kodlamalar temalaştırılmış ve örnek ifadelerle sunulmuştur. Nitel verilerin güvenilirliğini artırmak için çift kodlayıcı ile çalışılmış görüş birliği ile devam edilmiştir. Nitel verilere ilişkin kodlamalar tüm araştırma ekibi tarafından ayrı ayrı incelenmiş ve ortak görüş birliğine varılan kodlamalar ile bulgular sunulmuştur. Post pozitivist bir yaklaşımla sürdürülen araştırmada nicel değerler de önemsendiğinden her iki veri seti için yüzdelikler hesaplanmış ve yorumlamalar yapılmıştır.

Geçerlik-Güvenirlik ve Etik

Araştırmanın etik izinleri alındıktan sonra veri toplama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Nicel verilerde iç geçerlik ölçme aracı hakkında uzman görüşüne başvurularak sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde dış geçerlik için genellenebilir sonuçlara ulaşılması amaçlanmıştır. Bu nedenle örneklem grubu mümkün olduğunca geniş tutulmuş, evreni temsil etme gücü artırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışma boyunca tüm anketler aynı araştırmacılar tarafından tüm katılımcılar ile aynı koşullarda uygulanmış, uygulayıcılar arası farklılıklar ortadan kaldırılmaya çalışılarak nesnellik sağlanmıştır. Nitel verilerde inandırıcılık, analizci çeşitlendirmesi sağlanarak; aktarılabilirlik, veri setlerinden doğrudan

alıntılar verilerek; tutarlık, kodlayıcılar arası uyum gözetilerek; teyit edilebilirlik ise, deşifre edilen veriler için görüşülen kişiden onay alınarak sağlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları doğrultusunda elde edilen nicel ve nitel bulgulara ilgili başlıklar altında yer verilmiştir.

Öğretim Elemanlarının Akademik Danışmanlık Yaptıkları Öğrenciler ile İletişim Kurma Durumları

Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık yaptıkları öğrenciler ile nasıl iletişim kurduklarını belirlemek için ilk olarak öğrencilerine oryantasyon yapma ve beklentilerini iletme durumları incelenmiştir. Ardından, öğretim elemanlarına göre öğrencilerin akademik danışmanları ile iletişim kurma yolları ve kendilerinin iletişim kurma tercihleri incelenmiştir.

Tablo 5. Akademik Danışmanların Oryantasyon Yapma ve Beklentilerini İletme Durumu

	Danışmanın oryantasyon yapma durumu		Danışmanın beklentisini ifade etme durumu	
	f	%	f	%
Evet	63	85,1	72	97,3
Hayır	11	14,9	2	2,7
Toplam	74	100,0	74	100

Tablo 5 incelendiğinde akademik danışmanlarının 63'ü (%85,1) oryantasyon çalışması yaptığını, 11'i (% 14,9) yapmadığını belirtmektedir. Ayrıca akademik danışmanların 72'si (%97,3) beklentilerini dile getirdiklerini, 2'si ise (%2,7) beklentilerini dile getirmediğini ifade etmiştir.

Tablo 6. Öğretim Elemanlarına Göre Öğrencilerin Danışmanları ile İletişim Kurma Yolları ve Kendilerinin İletişim Kurma Yolu Tercihleri

		Telefon		e- mail		Ofis saati- yüz yüze		Kısa mesaj		Whatsap p		Görüntü lü arama	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Danışmanlara göre öğrencilerin iletişim kurma yolları	Evet	62	83,8	55	74,3	63	85,1	44	59,5	56	75,7	-	-
	Hayır	12	16,2	19	25,7	11	14,9	30	40,5	18	24,3	74	100
	Toplam	74	100	74	100	74	100	74	100	74	100	74	100
Danışmanların iletişim kurma yolu tercihleri	Evet	15	20,3	52	70,3	64	86,5	14	18,9	19	25,7	-	-
	Hayır	59	79,7	22	29,7	10	13,5	60	81,1	55	74,3	74	100
	Toplam	74	100	74	100	74	100	74	100	74	100	74	100

Tablo 6 incelendiğinde akademik danışmanlara göre öğrencilerin 63'ü (%85,1) ofis saatinde yüz yüze, 62'si (%83,8) telefonla, 56'sı (%75,7) whatsapp yolu ile iletişim

kurmaktadır. Danışmanlara göre öğrencilerin 55'i (%74,3) e-mail, 44'ü ise (59,5) kısa mesaj yolu ile iletişim kurmakta, öğrencilerin hiçbiri görüntülü olarak iletişim kurma yolunu tercih etmemektedir. Akademik danışmanların iletişim kurma yolu tercihleri incelendiğinde 64'ünün (%86,5) ofis saatinde yüz yüze, 52'sinin (%70,3) e-mail, 19'unun (%25,7) whatsapp, 15'inin (20,3) telefonla iletişim kurmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Danışmanların da hiçbiri öğrencilerle görüntülü olarak iletişim kurmayı tercih etmemektedir.

Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık sürecinde yaptıkları işlerin sıralaması, destek sundukları alanlar ve problemlerin çözüm sürecini takip etme durumları

Öğretim elemanlarının sıklıkla yaptıkları işler, öğrencilere kariyer, kişisel-sosyal ve akademik gelişim alanlarında sundukları destek oranları ve problemlerin çözüm sürecini takip etme durumları incelenmiş ve bulgular sırasıyla Tablo 7, 8 ve 9'da sunulmuştur.

Tablo 7. Akademik Danışmanların İlk Üç Sırada Yaptıkları İşler

İş Açıklamaları	1.Sırada yapılan işler		2. Sırada yapılan işler		3. Sırada yapılan işler	
	f	%	f	%	f	%
1. Ders kayıt süreci	59	79,7	2	3,1	2	4,0
2. Kariyer gelişimi	2	2,7	12	18,5	5	10,0
3. Ders ve ödev	2	2,7	8	12,3	3	6,0
4.Değişim programları	2	2,7	8	12,3	6	12,0
5. Kişisel problemler	-	-	4	6,2	12	24,0
6. Sınav sistemi	4	5,4	7	10,8	3	6,0
7. Devam-devamsızlık	1	1,4	7	10,8	2	4,0
8.Staj	1	1,4	5	7,7	4	8,0
9. Mezuniyet işlemleri	1	1,4	3	4,6	-	-
10.Lisans tamamlama	-	-	1	1,5	1	2,0
11. Okul faaliyetleri	1	1,4	-	-	3	6,0
12. Barınma ve ilçe sorunlarından kaynaklı problemler	-	-	-	-	2	4,0
13. Öğrenci kulüp işleri	1	1,4	-	-	-	-
14.Üniversite olanakları tanıtımı	-	-	1	1,5	1	2,0
15. Diğer işler	-	-	7	10,8	6	12,0
Toplam	74	100	65	100	50	100

Tablo 7 incelendiğinde akademik danışmanların ilk sırada öğrencilerin ders kayıtları ile ilgilendikleri, ikinci sırada öğrencilerin kariyer gelişimleri, dersleri ve ödevleri ile ilgilendikleri, ayrıca değişim programları ile ilgili işleri yaptıkları, üçüncü sırada öğrencilerin kişisel problemleri ile ilgilendikleri tespit edilmiştir.

Tablo 8. Öğretim Elemanlarının Öğrencilerinin Kariyer, Kişisel-Sosyal ve Akademik Gelişimlerine Katkı Sunma Durumları

Öğretim elemanı destek durumu	Kariyer gelişime destek düzeyi		Kişisel-sosyal gelişime destek düzeyi		Akademik gelişime destek düzeyi	
	f	%	f	%	f	%
Hiç Destek Olmuyorum	1	1,4	-	-	-	-
Destek Olmuyorum	2	2,7	2	2,7	-	-
Ne Destek Oluyorum Ne Destek Olmuyorum	16	21,6	19	25,7	9	12,2
Destek Oluyorum	31	41,9	22	29,7	27	36,5
Çok Destek Oluyorum	24	32,4	31	41,9	38	51,4
Toplam	74	100	74	100,0	74	100

Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık yaptıkları öğrencileri kariyer gelişimi alanında destekleme durumları incelendiğinde; çoğunluğun (%41,9) “destek oluyorum” yanıtını verdiği, kişisel-sosyal gelişime destek incelendiğinde ise öğretim elemanlarının çoğunluğunun (%41,9) “çok destek oluyorum” seçeneğini tercih ettiği görülmektedir. Akademik gelişimde ise öğretim elemanlarının çoğunluğunun (%51,4) “çok destek oluyorum” seçeneğini tercih ettiği görülmektedir. Destek sunulmadığına dair fikir belirtilen tek alanın kariyer gelişimi olduğu görülmektedir.

785

Tablo 9. Öğretim Elemanlarının Akademik Danışmanlık Yaptıkları Öğrencilerin Problemlerine İlişkin Çözüm Takibi Yapma Durumları

	Danışmanın öğrencilerin problemlerine ilişkin çözüm takibi yapma durumu	
	f	%
Evet	60	81,1
Kısmen	13	17,5
Hayır	1	1,4
Toplam	74	100

Öğretim elemanlarının Tablo 9’da görüldüğü üzere öğrencilerin problemlerine ilişkin çözüm takibini büyük oranda (%81,1) yaptıkları tespit edilmiştir.

Öğretim elemanlarının akademik danışmanlık sürecinden memnuniyet düzeyleri

Öğretim elemanlarının yürüttükleri akademik danışmanlık sürecinden memnuniyet incelenmiş ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Öğretim Elemanlarının Akademik Danışmanlık Sürecinden Memnuniyet Durumları

Memnuniyet düzeyi	<i>f</i>	%
Evet	30	43,5
Hayır	39	56,5
Toplam	69	100

Tablo 10’da görüldüğü üzere öğretim elemanlarının çoğunun (%56,5) akademik danışmanlık sürecinden memnun olmadıkları tespit edilmiştir.

Öğretim elemanı görüşleri ile akademik danışmanlık sürecinin güçlü ve zayıf yönleri

Üniversitelerindeki akademik danışmanlık sürecinin güçlü ve zayıf yönlerini göz önünde bulundurarak değerlendirmeleri istendiğinde öğretim elemanlarının sunmuş oldukları görüşler Tablo 11’de tema ve alt temalar ile yorumlanmıştır.

Tablo 11. Öğretim Elemanı Görüşleri ile Akademik Danışmanlık Sürecinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

	Temalar	Alt temalar	Kodlar	Öğretim Elemanı Görüşlerinden Örnek İfadeler
Zayıf yönler	Sistemsel sorunlar	Ara yüz yönlendirici eksikliği	Sistem ara yüzünün öğrenci için yönlendirici olmaması	- “...ara yüzün yeterince yönlendirici olmaması...”(ÖE51)
		Sistem işleme sorunu	Sistemin donması	- “...kayıt tarihlerinde sistemin donması...”(ÖE52)
		Mobil sorunlar	Mobil uygulamadan danışmanlığın yürütülememesi	- “... danışmanlık sayfasının mobil uygulamaya uyum sağlamaması. Öğrencilerin cep telefonundan kayıt yapamaması...” (ÖE51)
	Öğrenciden kaynaklı sorunlar	Beceri-bilinç problemi	Öğrencilerin beceri - bilinç seviyesindeki düşüklük	- “...öğrencilerimizin okuma- araştırma becerilerinin olmaması...” (ÖE60)
		Devam problemi	Öğrencilerin oryantasyona katılmamaları	- “...öğrencilerin ilk hafta okula gelmemesi, oryantasyona katılmaması...” (ÖE60)
	Personel sayısı kaynaklı sorunlar	Danışmanlık yükü	Danışman başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı	- “Akademik başarının tüm boyutları desteklenmeye muhtaçtır. Özellikle daha çok idari işlerde bilgilendirme ve destek alabileceğimiz tam donanımlı personellere ihtiyacımız var. Genellikle birim içerisinde gerekli bilgiyi memurdan öğrenemediğini

			belirtiyor öğrenciler. Bizler de benzer sorunlar yaşıyoruz. Memur kadrosundaki nitelikli kadro yetersizliğini hissediyorum.” (ÖE64) - “...danışmanlık işinin daha verimli yapılabilmesi için öğrenci sayısının az olması gerekir.” (ÖE58)
	Personel eksikliği	İdari işlerde- öğrenci işlerinde çalışan personelin nicelik ve nitelik olarak yetersizliği	- “...öğrenci ile danışmanın çözemediği bir sorunun çözüleceği uzman personel-birim olmaması...” (ÖE52)
Yönetimsel sorunlar	Kayıtlanma tarihi	Ders kayıtlarının uzun zaman dilimine yayılması-uzatılması	- “... kayıt tarihlerinin devamlı değiştirilmesi hatta uzatılması...” (ÖE51)
	Öğrenciye sorumluluk verme	Öğrenciye yeterli sorumluluğun verilmemesi	- “...gençlerin sorumluluk bilinci oluşumuna olumsuz etki yapmaktadır.” (ÖE41)
	Danışman ilgisizliği	Danışmanların öğrencileri ile yeterince ilgilenmemesi	- “... akademik danışmanlar öğrencilerle pek ilgilenmiyorlar.” (ÖE38)
	Danışmanın idari görev yükü	Danışmanların idari görev yükü	- “... öğrencilerle gereğinden fazla korumacı şekilde ilgilendiğimizi düşünüyorum. Bu durum hocalar için yük oluşturmaktadır ...” (ÖE41)
	Fiziksel yetersizlikler	Ofis saatinde danışman- öğrenci görüşmesi	- “...ofis saati güzel bir uygulama ama ofisler tek hoca tarafından kullanılmıyor. Her şey kantinde de konuşulmuyor.” (ÖE60)
Güçlü yönler	Sistem	Ortak sistem kullanımı UBYS	- “... ortak bir sistem oluşmuş olması ve özellikle ders seçimlerinin hem danışman hem öğrenci onayından geçmesi...” (ÖE70)
	Uygulama	Ofis-danışmanlık saati uygulaması	- “... danışmanlık saati uygulaması güzel bir uygulamadır fakat bu kültürün öğrencilere aşılması gerek...” (ÖE42)
	Nitelik	Etkili iletişim	- “Öğrencilerle birebir görüşüyoruz güçlü yönümüz...” (ÖE59)

Öğretim elemanlarından akademik danışmanlık sürecini güçlü ve zayıf yönleri ile değerlendirmeleri istendiğinde sunulan görüşler güçlü yönlerde sistem, uygulama ve nitelik ana temalarında toplanmıştır. Öğretim elemanları ortak bir sistemin kullanılmasını, ofis ve danışmanlık saati uygulaması olmasını, öğrenci-danışman iletişimini sürecin güçlü yanları arasında vurgulamışlardır. Zayıf yönlerde ise sistemsel sorunlar, öğrenciden kaynaklı sorunlar, personel sayısı kaynaklı sorunlar, yönetsel sorunlar temalarında görüşler sunulmuştur. Sistemsel sorunlar olarak ders kayıtlanmasında kullanılan sistem ara yüzünde öğrenciler için yönlendiricilerin eksikliğinden, sistemin işleme sorunundan ve mobil uygulamalarla uyumlu olmama sorunundan söz edilmiştir. Öğrenciden kaynaklı sorunlar olarak, öğrencilerin beceri ve bilinç eksikliğinden ve devam problemlerinden söz edilmiştir. Personel sayısı kaynaklı sorunlarda danışman başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı nedeni ile danışmanlık yükünden, idari işlerde ve öğrenci işlerinde çalışan personelin nicelik ve nitelik olarak yetersizliğinden bahsedilmiştir. Yönetsel sorunlar altında ise kayıtlanma tarihlerinin uzatılmasından, öğrenciye yeterli sorumluluğun verilmemesinden, danışmanların ilgisizliğinden, danışmanlara verilen idari iş yükünden ve fiziksel yetersizliklerden bahsedilmiştir.

Güçlü ve zayıf yönler düşünülerek yapılan değerlendirmelerdeki tema ve alt temaların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretim Elemanı Görüşleri ile Akademik Danışmanlık Sürecinin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Alt temalar	<i>f</i>	%
Zayıf yönler	Sistemsel sorunlar	Ara yüz yönlendirici eksikliği	2	10
		Sistem işleme sorunu	2	10
		Mobil sorunlar	2	10
		<i>Toplam</i>	6	30
	Öğrenciden kaynaklı sorunlar	Beceri-bilinç problemi	1	5
		Devam problemi	1	5
		<i>Toplam</i>	2	10
	Personel sayısı kaynaklı sorunlar	Danışmanlık yükü	9	45
		Personel eksikliği	3	15
		<i>Toplam</i>	12	60
	Yönetsel sorunlar	Kayıtlanma tarihi	3	15
		Öğrenciye sorumluluk verme	2	10
		Danışman ilgisizliği	2	10
		Danışmanın idari görev yükü	1	5
		Fiziksel yetersizlikler	1	5
		<i>Toplam</i>	9	45
Güçlü yönler	Sistem	Ortak sistem kullanımı	1	5
	Uygulama	UBYS		
		Ofis-danışmanlık saati uygulaması	2	10
	Nitelik	Etkili iletişim	2	10
		<i>Toplam</i>	5	25

Öğretim elemanları değerlendirmelerini yaparken sıklıkla akademik danışmanlık sürecinin zayıf yönlerine vurgu yapmışlardır. Zayıf yönler arasında en sık %60 bahsi geçen

husus personel sayısı kaynaklı yaşanan sorunlardır. Bu sorunlar arasında %45 oranda danışman başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı nedeni ile yaşanan danışmanlık yükünden söz edilmiştir. Ayrıca öğretim elemanları idari personel sayısının nicelik ve niteliksel açıdan yetersizliği ile ilgili yaşanan sorunları vurgulamışlardır. %45 oranla dikkat çekilen bir diğer sorun alanı ise yönetim kaynaklı olanlardır. Öğretim elemanları yönetsel kaynaklı sorunlardan en fazla (%15) kayıtlanma tarihlerinin uzun zaman dilimine yayılması ve uzatılmasından; daha sonra %10 oranla danışmanların ilgisiz davranması ve öğrenciye sorumluluk verilmemesinden doğan sorunlardan söz etmişlerdir. %30 oranla sistemsel sorunlara dikkat çeken öğretim elemanları eşit oranla sistemin ara yüzünün öğrenciler için yönlendirici olmadığını, sistemin işleminde sorunlar olduğunu ve mobil uygulamanın danışmanlık hizmetlerine uyumlu olmadığını vurgulamışlardır.

Öğretim elemanlarının güçlü ve zayıf yönleri göz önünde bulundurarak akademik danışmanlık sürecinin iyileştirilmesine yönelik görüşleri alındığına en sık tekrarlanan görüş “*danışman başına düşen öğrenci sayısı azaltılmalı*” olmuştur. Takip eden öneriler ise şu şekildedir:

- “*Danışmanların ders yükü azaltılmalı*”,
- “*Sistem geliştirilmeli-güncellenmeli*”,
- “*Öğrenci- danışman iletişim kanalları düzenlenmeli*”,
- “*Ders kayıtları yüz yüze yapılmalı*”,
- “*Danışmanlık saati- ofis saati kültürü yaygınlaştırılmalı*”,
- “*Seminer vb. sunumları kolaylaştırıcı uygulamalar kullanılmalı*”,
- “*Donanımlı memur-personel sayısı artırılmalı*”,
- “*İlk hafta ders kayıt süreci tamamen bitirilmeli*”,
- “*Ders kaydında (ekle-sil) öğrenci onayı kaldırılmalı*”,
- “*Lisansüstü öğrenci kabulü nitelikli yapılmalı*”,
- “*Araştırma görevlileri akademik danışman olarak atanmalı*”,
- “*Eğitim süreci boyunca aynı öğrenci aynı danışmanla devam etmeli*”,
- “*Sistemde alınmamış, kalınmış ders sekmesi olmalı*”,
- “*Portfolyo izleme dosyası veri alt yapısı oluşturulmalı*”,
- “*Akademik danışmanlık sadece akademik konulara tanımlanmalı*”,
- “*Kurumsallaşma sağlanmalı*”

Öğretim elemanlarının görüşleri değerlendirildiğinde iyileştirme önerilerinin genellikle akademik danışmanlık sisteminin yazılım-donanım işleri ile akademik ve idari personel sayısının artırılması üzerinde odaklandığı görülmektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma, akademik danışmanlık görevini sürdüren öğretim elemanlarının bu süreç hakkındaki görüşleri, hangi hizmetlere ağırlık verdikleri ve öğrencilerden beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Örnekleme yer alan akademik danışmanların büyük bölümü öğrencilerin üniversitedeki akademik, sosyal ve kültürel hayata uyum sağlayabilmeleri için oryantasyon çalışması yaptığını belirtmiştir. Ayrıca akademik danışmanlar öğrencilere kendileri ile nasıl iletişim kurmaları gerektiği ve akademik süreçlerini nasıl devam ettirmeleri

gerektiği gibi konularda bilgi verdiklerini ve öğrencilerden beklentilerini dile getirdiklerini ifade etmiştir. Bulgulara göre akademik danışmanların öğrencileri için danışmanlık kapsamında hangi hizmetleri sunmaları gerektiğini bildikleri, bu hizmetleri sundukları ve bu noktada gereken iletişimi sağladıkları belirlenmiştir. Bu bulgu NACADA [The Global Community for Academic Advising - Akademik Danışmanlık için Küresel Topluluk]'nin (2017) ortaya koyduğu akademik danışmanlık temel yetkinlikler modelinde söz edilen yetkinlikler bileşenleri (Kavramsal, bilgilendirici, ilişkisel bileşenler) ile benzerlik göstermektedir. Tinto (2007) kurumsal beklenti ve gereksinimler konusunda net ve tutarlı bilgi sağlanan ortamlarda öğrencilerin başarılı olma, kalıcı olma ve eğitimi tamamlama olasılıklarının daha yüksek olduğunu iddia etmiştir.

Araştırmada akademik danışmanlara öğrencilerin genel olarak kendileri ile nasıl iletişim kurduğu sorulmuş öğrencilerin çoğunlukla ofis saatinde, telefonla ya da whatsapp yolu ile iletişim kurdukları tespit edilmiştir. Akademik danışmanların büyük bölümü de öğrencileri ile ofis saatinde yüz yüze, e-mail, whatsapp ya da telefonla iletişim kurmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Özetle akademik danışmanların oryantasyon programında ya da öğrencileri ile görüşmelerinde öğrencilerine kendileri ile hangi kanallar vasıtası ile iletişim kurmaları gerektiğini belirttiği ve öğrencilerin de bu kurala uyduğu söylenebilir. Ofis saatlerinde yüz yüze yapılan görüşmeler akademik danışmanlarla öğrencilerin birbirlerini daha iyi tanımalarını ve anlamalarını sağlayacaktır. Üniversitenin ilk yılı öğrencilerin devamı ve uyumu açısından çok önemlidir. Özellikle ailesinde ilk kez üniversite eğitimi alacak nesilden gelen çocuklarda bu devamlılığı sağlamak daha zordur (Choy, 2001). Swecker vd.(2013) farklı araştırmacıardan derledikleri görüşler doğrultusunda, yeni gelen öğrenciler dışında özellikle okulu bırakma riski olan öğrenciler için de akademik danışmanlığın çok önemli bir liman olduğunu, Habley (2004) öğrenci ile akademik danışman arasında kurulacak kaliteli bir ilişkinin öğrencinin üniversiteye devam etmesinde anahtar rolü olduğunu belirtmektedir. Thompson (2001) fakülte elemanlarının öğrencilerle iyi ilişkiler geliştirmelerinin öğrenciler için daha iyi bir öğrenme ortamı oluşturulmasını sağladığını belirtir. Öğretim elemanlarının ofis saati gibi uygun oldukları saatlerin yetersizliği, anlama ve problem çözme konusunda sorunları olan öğrenciler için zorluk yaratır. Özetle akademik danışmanlık hizmetlerinin verimli bir şekilde sunulması için akademik danışmanların ulaşılabilir olması ve sağlıklı iletişim yollarını kullanması gerekir. Hangi yolla iletişime geçilirse geçilsin burada önemli olan nokta öğrenciye ulaşılması, sorunlarının çözülebilmesi ve memnuniyet düzeyinin artırılmasıdır. Çünkü akademik danışman öğrenciler için üniversitedeki sosyal destek kaynaklarından biridir. Hunter ve White (2004) akademik danışmanlık sisteminin öğrencilerin anlamlı öğrenme deneyimlerini şekillendirmelerini sağladığını, böylece başarıyı teşvik ettiğini, eğitim, kariyer ve yaşam hedeflerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu konuyu destekleyen araştırmalardan biri Gizir ve Gizir (2020) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada öğrencilerden akademik danışmanlık sürecini değerlendirmeleri istenmiş, öğrencilerin danışmanların isteksiz ve mesafeli tutumlarından mutsuz oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin akademik danışmalarından yetkin, gönüllü, sorumluluk sahibi, ilgili ve etkili iletişim becerisine sahip bireyler olmalarını bekledikleri görülmüştür. Benzer şekilde Özyürek vd. (2016) de çalışmalarında, öğrencilerin akademik danışmanlık sürecinden memnun olmadıklarını ve yeterince yararlanamadıklarını tespit etmiştir.

Bu çalışmada öğretim elemanları üniversitede ortak bir sistemin kullanılmasını, ofis ve danışmanlık saati uygulamasını, öğrenci-danışman iletişimini sürecin güçlü yanları arasında vurgulamışlardır. Zayıf yönlerde ise sistemsel sorunlar, öğrenciden kaynaklı sorunlar, personel sayısı kaynaklı sorunlar belirtilmiştir. Ayrıca öğretim elemanlarının çoğu danışmanlık sürecinden memnun olmadıklarını dile getirmiştir. Akademik danışmanlık

görevini yürütürken yaşadıkları sistemden, öğrenciden, personel sayısından ve yönetimden kaynaklanan sorunların sayıca fazlalığı ve çözümlenemiyor olması memnuniyetsizlik hissetmelerine neden olmaktadır. Alanyazında bu konuda farklı bulgular söz konusudur. Donnelly'un (2009) araştırmasında akademik danışmanlar, işleri arasında yer alan danışmanlık görevinden memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Danışmanlar en çok işlerinin çeşitliliğinden, takım çalışmasından ve işlerinin avantajlarından memnun olduklarını, maaşlarından ve kariyer fırsatları için sağlanan destekten daha az memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Benzer şekilde Chan'ın (2016) araştırmasında da akademik danışmanlar uygulanan danışmanlık sürecinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Van vd.'nin (2018) farklı araştırmalardan aktardığına göre akademik danışmanların ilk yıl müfredatın sadece belli yönlerini bildikleri, akademik danışmanların öğrencilerin kişisel danışmanı gibi olması gerektiği, akademik kural ve düzenlemeleri yönettiği gibi yanlış anlaşılmalara söz konusudur. Akademik danışmanlar rollerinin doğru anlaşılmasında nedeni ile zorluk yaşamaktadırlar. Van vd.'nin (2018) araştırmasına göre, akademik danışmanlar ve öğrenciler açısından akademik danışmanlığın en az etkili yönü öğrencilerin sosyal gelişimleridir. Akademik danışmanlar ve öğrenciler danışmanlığın en önemli yönü konusunda farklı görüşlere sahiptirler. Öğrenciler akademik danışmanlığın akademik yönüne, danışmanlar ise kişisel gelişim yönüne vurgu yapmaktadır. Bu farklı görüşü destekleyen bir diğer bulgu ise öğrenciler açısından danışmanlık sürecini ele alan Gizir ve Gizir'in (2020) çalışmasından gelmektedir. Bu araştırmaya göre lisans öğrencileri akademik danışmanlık kapsamında bürokratik, eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal konularda danışmanlık desteğine gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. İhtiyaç duyulan desteğin yeterince karşılanamadığı ise araştırmanın sonuçlarından biridir.

Araştırmada akademik danışmanların ağırlıklı olarak öğrencilerin ders kayıtları ile ilgilendikleri, öğrencilerin kariyer gelişimleri, dersleri ve ödevleri ile ilgilendikleri, değişim programları ile ilgili işleri takip ettikleri, üçüncü sırada öğrencilerin kişisel problemleri ile ilgilendikleri belirlenmiştir. Alan yazında bu bulguyu destekleyecek çalışmalar mevcuttur. Çapa Aydın vd. (2019) araştırmalarında akademik danışmanların ve öğrencilerin bir akademik dönem içinde çoğunlukla bir ya da iki kez görüştüklerini ve bu görüşmelerin sıklıkla ders kaydı ve ders onayı hakkında olduğunu tespit etmişlerdir. Van vd. (2018) göre akademik danışmanlık süreci eğitim programları, kurslar, kaynaklar, politikalar, prosedürler ve kariyer seçenekleri ile ilgili bilgilerin geliştirilmesini ve sunulmasını kapsar. Kechichian (2012, akt. Van vd., 2018) ise akademik danışmanın danışmanlık sürecinde iletişimci, bilgi sağlayıcı, yönlendirici, zaman planlayıcı ve öğretmen rolü olduğunu ileri sürmektedir. Creamer (2000) akademik danışmanlık sürecini öğrencinin sınıf seviyesine göre sınıflarken ilk yılı daha bilgilendirici bir süreç olarak tanımlamış, sonraki yıllarda mentörlük ve kariyer rehberliğinin daha ağırlıklı yer alması gerektiğini vurgulamıştır. Sonuç olarak akademik danışmanlık hangi hedef ve rolde sürdürülürse sürdürülsün öğrencilerin problemlerinin üstesinden gelmesine, eğitimsel amaçlarını gerçekleştirmesine ve başarılı olmasına yardımcı olmaktadır (Moghadam ve Bagheri, 2018; Tuhanoğlu ve Gizir, 2019).

Çalışmada akademik danışmanların öğrencilere en çok akademik alanda, ikinci olarak da kişisel-sosyal alanda destek oldukları belirlenmiştir. Kariyer alanındaki desteklerinin diğer alanlara göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde öğrencilere kişisel - sosyal ve kariyer desteği sunmanın daha önemli olduğu görülmektedir. Chan'ın (2016) araştırmasına göre akademik danışmanlar öğrencilerin kişilik gelişimlerine, sağlıklı yaşam tarzı geliştirmelerine, psikolojik, duygusal ve bilişsel gelişimlerine, zaman planlamalarına, sorumluluk almalarına ve öz disiplin kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca akademik danışmanların kendi tecrübelerini paylaşmalarının ve kariyer seçenekleri hakkında bilgi vermelerinin öğrencilerin kariyer planı yapmalarını kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de üniversitede akademik desteğin ön planda tutulması okul öncesinden üniversiteye kadar başarı odaklı giden bir eğitim sisteminin yansıması olarak değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin yoğun bir sınav stresinden sonra üniversitenin ilk yılında yaşadıkları uyum sorunları ve derslere yeterince zaman ayırmamaları ya da tam tersi okul ile yurt/ ev arasında kalıp sosyal hayattan kopmaları bu başarı odaklı bakış açısı sonucunda olabilir. Oysa özellikle üniversitede kariyer konusunda sunulacak destek akademik alanı ve kişisel- sosyal alanı kapsamaktadır. Akademik danışmanların mesleklerine ve çalışma alanlarına yönelik seçenekler sunmaları öğrencileri KPSS çıkmazından kurtaracak, 21.yy insanından beklenen temel bilgi ve beceriler olan girişimcilik, yaratıcılık, özgüven ve toplumsal katkı yönlerini güçlendirecektir. Bu noktada üniversitelerin Kariyer Planlama Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin iş birliği içinde çalışması, akademik danışmanların bu merkezlerin faaliyetlerini takip etmesi ve öğrencilerini yönlendirebilmesi önem arz etmektedir.

Üniversitelerimizde uluslararası öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca ÇAP ve yandal programları uygulanmakta, yatay geçişle gelen, Erasmus, Mevlana ve Farabi gibi değişim programları ile yurt içinde ve yurt dışında eğitime giden öğrenci sayısı oldukça fazlalaşmaktadır. Tüm bu uygulamalar akademik danışmanların iş yükünü arttırmakta, öğrencilerin bilgi edinmesi, uyum sağlaması ve başarılı olmasında akademik danışman desteğinin önemini gözler önüne sermektedir. Araştırma sonuçları genel olarak ele alındığında öğretim elemanlarına akademik danışmanlık hizmetlerinin amacı, önemi ve kapsamı hakkında bilgi verilerek hizmetlerin niteliği artırılabilir. Sistemsel ve yönetsel sorunların çözümü için kesin adımlar atılarak akademik danışmanlık yükü bir ölçüde azaltılabilir.

Ayrıca üniversitelerde psikolojik danışma merkezleri ile kariyer planlama merkezleri kurulabilir, var olan merkezler fiziki şartlar ve personel açısından güçlendirilerek akademik danışmanlık hizmetlerine destek sağlanabilir. Bu durum sıra dışı olaylara anında müdahale için kampüste birliği sağlayacak ve kurum kültürünü yaygınlaştıracaktır (Robbins, 2012). Böylece öğrenci gelişim ve başarısında etkisi pek çok kez vurgulanmış olan akademik danışmanlık süreci öğretim elemanı ve öğrenciler açısından verimli bir şekilde sürdürülürken her iki kesimin memnuniyet düzeyinin de artması sağlanacaktır.

Araştırma Batı Karadeniz Bölgesindeki bir üniversitedeki akademik danışmanların görüşleri ile sınırlıdır. Sonraki araştırmalarda farklı üniversitelerdeki akademik danışmanların görüşleri alınarak bulgular zenginleştirilebilir. Devlet üniversiteleri ile özel üniversitelerdeki akademik danışmanların bu süreç hakkındaki görüşleri karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Bektaş Köser, D. & Mercanlıoğlu, Ç. (2010). Akademik danışmanlık hizmetinin önemi ve Türkiye’deki üniversitelerde akademik danışmanlık hizmetinin değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 2(2), 27-36. ISSN: 1309 -8012 (Online).
- Büyük, K. ve Akyıldız, M. (2016). Anadolu üniversitesi örgün öğrencilerinin üniversitelerine bağlılıklarının öğrenci memnuniyet modeli ile incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 145-158. <https://doi.org/10.18037/ausbd.389234>
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chan, Z.C.Y. (2016). A qualitati ve study of freshmen's and academic advisors' perspectiveson academic advising in nursing. *Nurse Education in Practice*, 18, 23-29. doi: 10.1016/j.nepr.2016.02.010

- Choy, S. (2001). *Students whose parents did not go to college: Postsecondary access, persistence and attainment* (NCES Rep. No. 2001-126). Washington, DC U.S. Department of Education, National Center for Educational Statistics.
<https://nces.ed.gov/pubs2001/2001126.pdf>
- Cook, S. (2001). A chronology of academic advising in America. *The Mentor: An Academic Advising Journal*. <https://journals.psu.edu/mentor/article/view/61722/61367>
- Creamer, D. G. (2000). Use of theory in academic advising. In V. N. Gordon and W. R. Habley (Eds.), *Academic advising: A comprehensive handbook* (Chapter 2). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Cuseo, J. (2003). Assessment of academic advisors and academic advising programs. doi:10.13140/RG.2.1.4279.5686
https://www.researchgate.net/publication/277711351_Assessment_of_Academic_Advising
- Çapa Aydın, Y., Yerin Güneri, O., Eret, E. & Barutçu Yıldırım, F. (2019). The views of undergraduate students and academic advisors on the academic advising process. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(2), 139–148. doi:10.2399/yod.18.042
- Çekerol, K. (2005). Açıköğretim fakültesinde akademik danışmanlık hizmetleri. 5th International Educational Technology Conference (IETC), September 21-23, Sakarya, Turkey.
- Demir, A. (1995). Akademik danışmanların ve öğrencilerin akademik danışmanlık hizmeti ile ilgili değerlendirmelerinin karşılaştırılması. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (6), 22-28.
- Docherty, I. & Smith, D. (2007). Practising what we preach? Academic consultancy in a multi-disciplinary environment. *Public, Money & Management*, 27 (4), 273-280. doi: 10.1111/j.1467-9302.2007.00594.x
- Donnelly, N. (2009). A national survey of academic-advisor job satisfaction, *NACADA Journal*, 29 (1), 5-21.
10.12930/0271-9517-29.1.5
- Ekinci, C. E. ve Burgaz, B. (2007). Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin bazı akademik hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 120-134.
- Erkan, S., Çankaya, Z. C., Terzi, Ş. & Özbay, Y. (2011). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 174-198.
- Erkan, S., Özbay, Y., Çankaya, Z. C. & Terzi, Ş. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemle ve psikolojik yardım arama gönüllükleri. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 94-107.
- Gizir, C. A. & Gizir, S. (2020). Lisans öğrencilerinin bakış açısından akademik danışmanlık uygulaması: Bir odak grup çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 1165-1195. doi: 10.14689/issn.2148- 2624.8s.4c.5m
- Habley, W.R. (Ed.) (2004), “The status of academic advising: findings from the ACT sixth national survey”, Monograph No. 10, National Academic Advising Association, Manhattan, KS.
- Hamed, S. B, Hussin, F. B. & Jam, S. B. Md, (2015). Student satisfaction through academicadvising: how effective is the academic advisor? *ESTEEM Academic Journal*,11(2), 11-17.
- Hunter, M.S. & White, E.R. (2004), “Could fixing academic advising fix higher education?”, *About Campus*,9(1), 20-25. doi: 10.1177/108648220400900103

- Kuhn, T. L. (2008). Historical foundations of academic advising. In V. N. Gordon, W. R. Habley, & T. J. Grites (Eds.), *Academic advising: A comprehensive handbook* (pp. 3–16). Jossey-Bass.
- Kuzgun, Y. (1989). Öğrencilerin akademik danışmandan bekledikleri görevler ve danışmanların görev algıları. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 161, 115-126.
- Kuzgun, Y., Sevim, S. A., Ersever, H., Akbalık, G., Pişkin, M. & Hamamcı, Z. (1997). Öğrencilerin akademik danışmanlardan bekledikleri görevler ve danışmanların görev algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 27-43. doi: 10.1501/Egifak_0000000275
- Moghadam, F. & Bagheri, S. (2018). Students' satisfaction about the performance of advisor professors. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 12(9), 14-18. Doi: 10.7860/JCDR/2018/36142.12064
- NACADA (2017). NACADA academic advising core competencies model. The Global Community for Academic Advising. <https://www.nacada.ksu.edu/Resources/Pillars/CoreCompetencies.aspx>
- Özyürek, R., Arıkan, D., & Şahin, M. (2016). Determining needs of Ege University students regarding orientation and academic consultancy services. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1233–1270.
- Pardee, C. F. (2004). Organizational models for advising. <https://nacada.ksu.edu/Resources/Clearinghouse/View-Articles/Organizational-Models-for-Advising.aspx>
- Popli, S. (2005). Ensuring customer delight: A quality approach to excellence in management education. *Quality in Higher Education*, 11(1), 17-24. Doi: 10.1080/13538320500078874
- Robbins, R. (2012) Everything you have always wanted to know about academic advising (Well, almost...). *Journal of College Student Psychotherapy*, 26, 216-226. Doi: 10.1080/87568225.2012.685855
- Seçkin, M., Aypay, A. ve Aypaydın, Ç. (2014). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik danışmanlık hakkındaki görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 28-35. DOI: 10.5961/jhes.2014.086
- Smith, C. & Allen, J. (2006). Essential functions of academic advising: What students want and get. *NACADA Journal*, 26(1), 56-66. Doi: 10.12930/0271-9517-26.1.56
- Swecker, H. K., Fifolt, M. & Searby, L. (2013). Academic advising and first-generation college students: A quantitative study on student retention. *NACADA Journal*, 33(1), 46–53. Doi: 10.12930/NACADA-13-192.
- Thompson, M. (2001). Informal student-faculty interaction: Its relationship to educational gains in science and mathematics among community college students. *Community College Review*, 29(1), 35-57. Doi: 10.1177/009155210102900103
- Tinto, V. (2007). Research and practice of student retention: what next? *Journal of College Student Retention: Research, Theory, and Practice*, 8, 1-19. Doi: 10.2190/4YNU-4TMB-22DJ-AN4
- Tuhanoğlu, S.S. ve Gizir, C. A. (2019). Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına uyumlarına katkı sağlayan bireysel ve çevresel faktörlerin incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(3), 249-262. doi:10.2399/yod.18.041
- Ulu Ercan, E. (2019). Yükseköğretimde psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine genel bir bakış. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 46-56.
- Van, N.T., Said, H., Rameli, M. R. M. ve Khan, A. (2018). Item analysis for measuring student and academic advisor's perspective towards the function of academic advisingin

- Malaysian Public Universities. *International Journal of Engineering& Technology*, 7(3.30), 269-273. Doi: 10.14419/ijet.v7i3.30.18258
- White, E. & Schulenberg,J. (2012). Academic advising— a focus on learning. *About Campus*, 16(6), 11–17. Doi:10.1002/abc.20082
- Yükseköğretim Kanunu. (1981, 6 Kasım). *Resmi Gazete* (Sayı: 17506). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>

Teşekkür

Çalışma Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir (BAP Proje No: 2018-SOS-A-019). Desteklerinden ötürü Bartın Üniversitesine teşekkür ederiz.